

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΑΘΗΝΑ, 2022
(έκδοση 1^{ης} Σεπτεμβρίου 2022)**

Επιτροπή Οδηγού Σπουδών και Προγράμματος
Φωτεινός Δημήτριος (Αναπληρωτής Καθηγητής)
Παπακωνσταντίνου Αντιγόνη-Άλμπα (Επίκουρη Καθηγήτρια)
Ρουσσάκης Γιάννης (Επίκουρος Καθηγητής)
Μαμούρα Μαρία (Επίκουρη Καθηγήτρια)
Σαμαρά Αντωνία (Ε.ΔΙ.Π.)

Έγκριση Οδηγού Σπουδών:

Γενική Συνέλευση Τμήματος 22 / 06 / 2022 (15^η Γ.Σ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Table of Contents

ΤΟ ΤΜΗΜΑ.....	4
Πρώτος Κύκλος Σπουδών.....	9
Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος.....	9
1. Υποχρεωτικά μαθήματα.....	11
1-α. Χειμερινών εξαμήνων.....	11
1-β. Εαρινών εξαμήνων.....	12
2. Υποχρεωτικά Κατ' Επιλογήν Μαθήματα ανά Πεδίο.....	12
Πεδίο 1: <i>Σχεδιασμός, διδασκαλία και αξιολόγηση των ανθρωπιστικών μαθημάτων</i>	13
Πεδίο 2: <i>Εκπαιδευτικές καινοτομίες, νέοι γραμματισμοί και έρευνα</i>	13
Πεδίο 3: <i>Δια βίου μάθηση και εκπαίδευση</i>	14
Πεδίο 4: <i>Ετερότητα : ειδική αγωγή και διαπολιτισμική εκπαίδευση</i>	14
Πεδίο 5: <i>Πολιτική, διοίκηση και αξιολόγηση της εκπαίδευσης</i>	15
Πεδίο 6: <i>Εκπαίδευση και κοινωνία</i>	15
3. Υποχρεωτικά Μαθήματα από Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.....	16
Τμήμα Φιλοσοφίας.....	16
4. Πρακτική Άσκηση Προπτυχιακών Φοιτητών μέσω ΕΣΠΑ.....	16
Πρόγραμμα εξαμήνων.....	18
Πρόγραμμα μαθημάτων ανά εξάμηνο φοίτησης.....	20
(ακαδημαϊκού έτους 2022-2023).....	20
Δεύτερος Κύκλος Σπουδών:.....	28
Τα μεταπτυχιακά προγράμματα του Τμήματος.....	28
ΠΜΣ «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου» (ΘΕΠΑΕΕ)	28
ΠΜΣ «Πολιτική, Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση» (ΠΔΑΕ).....	29
ΠΜΣ «Συμβουλευτική, Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Δια Βίου Μάθηση».....	30
Δι-ιδρυματικό Π.Μ.Σ. : «Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Εκπαιδευτική Πράξη».....	31
Τρίτος Κύκλος Σπουδών:.....	33
Διδακτορικές Διατριβές.....	33

ΤΟ ΤΜΗΜΑ

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Παι.Τ.Δ.Ε.) αποτελεί νεοϊδρυθέν Τμήμα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.) (Ν.4589/2019). Ενώ, όμως ιδρύθηκε το 2019, αποτελεί τη συνέχεια ενός τμήματος με μακρά ιστορία και συμβολή στις ανθρωπιστικές σπουδές, αφού προέκυψε έπειτα από την τριχοτόμηση του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας (Φ.Π.Ψ.). Το Φ.Π.Ψ. ιδρύθηκε το 1984, είχε 3 διακριτούς τομείς και για πολλά χρόνια αποτελούσε το μόνο πανεπιστημιακό τμήμα που θεράπευε την Παιδαγωγική Επιστήμη στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Με την εξέλιξη των επιστημονικών πεδίων και την ανάπτυξη των γνωστικών αντικειμένων, δημιουργήθηκε η ανάγκη για αυτονόμηση των Τομέων του Φ.Π.Ψ.. Οπότε, με τις απαραίτητες διαδικασίες στο εσωτερικό του Φ.Π.Ψ. και τις σχετικές νομοθετικές πράξεις, κάθε Τομέας μετεξελιχθήκε σε αυτόνομο Τμήμα. Ο Τομέας Παιδαγωγικής του Φ.Π.Ψ. αποτέλεσε τον πυρήνα του νέου τμήματος Παι.Τ.Δ.Ε. της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α.. Παράλληλα το νέο τμήμα διατήρησε την ευθύνη της εκπαίδευσης των φοιτητών που φοιτούν ακόμη στο Φ.Π.Ψ. και το προνόμιο της κατοχής του αρχείου του Φ.Π.Ψ..

Βασικός σκοπός του Παιδαγωγικού Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι η καλλιέργεια και προαγωγή της γνώσης στις επιστήμες της εκπαίδευσης μέσω της διδασκαλίας και της έρευνας. Τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Τμήματος καλύπτουν μια ευρεία γκάμα γνωστικών αντικειμένων και υποστηρίζονται σε διδακτικό, ερευνητικό και διοικητικό επίπεδο από τα μέλη του Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Δι.Π.) και του Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) που εργάζονται στο Τμήμα. Διαθέτει έξι εργαστήρια, συγκεκριμένα: Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής, Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Συμβουλευτικής της Οικογένειας, Εργαστήριο Συμβουλευτικής Επιστήμης και Επαγγελματικής Σταδιοδρομίας. Το Παι.Τ.Δ.Ε. υλοποιεί ή συμμετέχει σε ποικίλα εθνικά,

ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα.

Στον διαδικτυακό τόπο του Τμήματος (<https://www.eds.uoa.gr/>) μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, τα προγράμματα Erasmus και CIVIS, το ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος, τα εργαστήρια, καθώς και πληροφορίες για συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις, εκδηλώσεις ή υποτροφίες.

Η ακαδημαϊκή φυσιογνωμία και αποστολή της ακαδημαϊκής μονάδας

Σύμφωνα με τα κριτήρια ταξινόμησης των Προγραμμάτων Σπουδών του Οδηγού της UNESCO (ISCED Fields of Education and Training 2013 /ISCED-F 2013: 9) το Πρόγραμμα Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης εντάσσεται στην κατηγορία που ονομάζεται: «Προγράμματα και προσόντα κατάρτισης εκπαιδευτικών με ειδίκευση σε κάποιο γνωστικό αντικείμενο» (Teacher training programmes and qualifications with a subject matter specialization).

Η κατηγορία στην οποία εντάσσεται το Πρόγραμμα Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αποκαλύπτει εμφανώς και την ακαδημαϊκή του φυσιογνωμία, η οποία αναδεικνύεται στις τρεις λειτουργικά αλληλοσυνδεόμενες εστιάζσεις του:

α) Παροχή γνώσεων, δεξιοτήτων και καλλιέργεια της επιστημονικής σκέψης, σε όλο το φάσμα των συνιστωσών που ορίζουν και ερμηνεύουν το εκπαιδευτικό φαινόμενο σε όλες του τις διαστάσεις και εξειδικεύσεις (Εκπαιδευτική Πολιτική, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Μεθοδολογία της Διδασκαλίας των ανθρωπιστικών μαθημάτων, Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Ειδική Αγωγή, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και Δια βίου Μάθηση) και τη δυναμική διεπιστημονική συνομιλία μεταξύ τους, με πλαίσιο αναφοράς τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση,

β) Ειδίκευση σε γνωστικά αντικείμενα των ανθρωπιστικών σπουδών, που διδάσκονται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Αρχαία Ελληνικά, Γλώσσα, Λογοτεχνία, Φιλοσοφία, Ιστορία) και τις διδακτικές τους μεθοδολογίες, με στόχο τη διαμόρφωση μιας πολύπλευρης και δυναμικής εκπαιδευτικής ταυτότητας των μελλοντικών καθηγητών των ανθρωπιστικών μαθημάτων (φιλολόγων). Η διακριτότητα της εκπαιδευτικής αυτής ταυτότητας

συνίσταται στη μετατόπιση από την αυτοτελή επιστημονική ενασχόληση με το γνωστικό αντικείμενο καθαυτό προς την πολλαπλή και διεπιστημονική διασύνδεσή του με τους όρους που διαμορφώνουν τη συνεχώς εξελισσόμενη εκπαιδευτική συνθήκη (τις γνώσεις, τα εργαλεία και τα κριτήρια που παρέχουν οι Επιστήμες της Εκπαίδευσης). Αυτό συνιστά βασική προτεραιότητα σ' ένα σχολείο του οποίου η πολυπλοκότητά συνεχώς αυξάνεται σε σχέση: α) με τον μαθητικό πληθυσμό (π.χ., μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή τάξεις με πολυπολιτισμική σύνθεση), β) με την αναδυόμενη αναγκαιότητα του ψηφιακού γραμματισμού εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων, της εφαρμογής καινοτόμων προσεγγίσεων στη διδασκαλία και τη μάθηση, της ανάπτυξης της αντίληψης κοινότητας και της προοπτικής της Δια Βίου Μάθησης και την γ) Εφαρμοσμένη αξιοποίηση των θεωρητικών γνώσεων σε πραγματικά σχολικά περιβάλλοντα μέσω μιας σειράς μαθημάτων που προβλέπουν άσκηση των φοιτητών/ -τριών στο πεδίο. Ειδικά, η Διδακτική Άσκηση (Α' και Β') των δύο τελευταίων εξαμήνων, ως εισαγωγική εργασιακή, αναστοχαστική και ερευνητική εμπειρία, προωθεί τον διάλογο ανάμεσα στις θεωρητικές ορίζουσες των Επιστημών της Εκπαίδευσης και την εκπαιδευτική πράξη, προβληματοποιεί κυρίαρχες αντιλήψεις και πρακτικές και οικοδομεί τις ικανότητες των μελλοντικών εκπαιδευτικών να εργάζονται στην προοπτική της συνεχούς βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου.

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ως ακαδημαϊκή μονάδα, αποτελεί μια επιστημονική, εκπαιδευτική και κοινωνική αναγκαιότητα. Η αποστολή του είναι να εκπαιδεύει εκπαιδευτικούς-φιλόλογους, οι οποίοι θα διαθέτουν τα αναγκαία τυπικά και ουσιαστικά προσόντα προκειμένου να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τους στόχους των σύνθετων και απαιτητικών εκπαιδευτικών συνθηκών του παρόντος και να προάγουν την εκπαιδευτική διαδικασία βάσει των αρχών που υπαγορεύει η επιστημονική τεκμηρίωση και η κοινωνική εγκυρότητα του εκπαιδευτικού έργου.

Η διακριτότητά του Τμήματος από άλλα Τμήματα που εκπαιδεύουν φιλόλογους συνίσταται στο ότι προτάσσει τις Επιστήμες της Εκπαίδευσης και εντάσσει στο δικό τους επιστημολογικό πλαίσιο τη γνώση των γνωστικών αντικειμένων των ανθρωπιστικών σπουδών. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί-φιλόλογοι επιδιώκεται να αποκτήσουν γνώσεις και ικανότητες που θα τους επιτρέπουν να γίνουν όχι

μόνο επαρκείς στο τυπικά οριζόμενο έργο τους, αλλά να πλαισιώσουν τη γνώση του αντικειμένου με νέες μεθόδους, εργαλεία και στάσεις στην εκπαίδευση και τη μάθηση, οι οποίες υπαγορεύονται από τις εξελίξεις στην επιστήμη, την τεχνολογία και την κοινωνία, προάγοντας τη δημιουργικότητα των μαθητών και την εκπαιδευτική καινοτομία, και λαμβάνοντας υπόψη βασικά προτάγματα της σύγχρονης ζωής, όπως ο σεβασμός για τον περιβάλλον και η ανάγκη για οικολογική ενημερότητα. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί-φιλόλογοι επιδιώκεται να αντιλαμβάνονται και να αξιοποιούν τις αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική και στα Προγράμματα Σπουδών, να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές και οργανωτικές ορίζουσες της εκπαίδευσης καθώς και τη σημασία των κοινωνιολογικών συνιστωσών που επιδρούν δυναμικά στο εκπαιδευτικό έργο, να επαναπροσδιορίζουν τις παραδοχές τους για τη γνώση και τη μάθηση, να δημιουργούν υποστηρικτικά μαθησιακά περιβάλλοντα για όλες τις κατηγορίες των μαθητών (μαθητές με μαθησιακές και αναπτυξιακές ιδιαιτερότητες ή με διακριτές πολιτισμικές διαφορές), να αξιοποιούν με επιστημονική επάρκεια τον εξελισσόμενο ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να υπηρετούν την ανάγκη για συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό.

Επιπροσθέτως, το Τμήμα ενισχύει την ανάπτυξη της κουλτούρας δημιουργικών πρωτοβουλιών, της διαμόρφωσης αξιών που προάγουν την κοινωνική ευημερία και επικοινωνιακών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, αποσκοπώντας στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών-φιλόλογων ικανών να δώσουν νέα δυναμική στην ανθρωπιστική παιδεία με σεβασμό στις ανάγκες και τα δικαιώματα των μαθητών και στις αξίες της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης.

Η δε διακριτότητα του Τμήματος από άλλα Παιδαγωγικά Τμήματα συνίσταται στο ότι είναι το μοναδικό που εστιάζεται συστηματικά στο εκπαιδευτικό έργο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα εμπεριέχει ειδίκευση σε γνωστικό αντικείμενο. Η κατηγορία αυτή των Προγραμμάτων Σπουδών αποτελεί μια αναδυόμενη αναγκαιότητα, όπως τεκμηριώθηκε προηγουμένως αλλά και αποτυπώνεται και στον Οδηγό της UNESCO (ISCED Fields of Education and Training 2013).

Τέλος, το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προετοιμάζει τις νέες γενιές των ερευνητών των Επιστημών της Εκπαίδευσης, οι οποίοι θα είναι

σε θέση αφενός να συμβάλλουν στην παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης σε καίριας σημασίας πεδία της εκπαίδευσης και αφετέρου να διασφαλίζουν την αλληλεξάρτηση και αμοιβαία ανατροφοδότηση έρευνας και διδασκαλίας, με συνεκτίμηση των αναγκών ανάπτυξης της χώρας μέσα στο σύνθετο διεθνές συγκείμενο που χαρακτηρίζεται από συνεχείς και αναπόφευκτες ανατροπές και αποσταθεροποιήσεις.

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος

Το **Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης** (Παι.Τ.Δ.Ε.) της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.) είναι τετραετούς φοίτησης και χορηγεί πτυχίο με 240 ECTS.

Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος περιλαμβάνει συνολικά 58 μαθήματα (υποχρεωτικά, υποχρεωτικά κατ' επιλογήν από τα Πεδία, μαθήματα επιλογής και διδακτικές ασκήσεις) και διαρθρώνεται σε 8 (οκτώ) εξάμηνα.

Στο πρόγραμμα σπουδών του Παι.Τ.Δ.Ε. υπάρχουν **Υποχρεωτικά Μαθήματα** τα οποία αποτελούν τα μαθήματα εκείνα που πρέπει να ολοκληρώσουν επιτυχώς οι φοιτητές/τριες για να λάβουν πτυχίο. Εκτός των Υποχρεωτικών μαθημάτων, υπάρχουν και **Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν** μαθήματα εντασσόμενα σε *Πεδία*. Οι φοιτητές/τριες μπορούν να τα επιλέγουν από το σύνολο των προσφερόμενων ανά εξάμηνο μαθημάτων των Πεδίων. Στα δύο τελευταία εξάμηνα εντάσσονται τα 2 υποχρεωτικά μαθήματα της **Διδακτικής Άσκησης**. Επίσης προσφέρεται η δυνατότητα για *Πρακτική Άσκηση μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ*¹.

Επιπλέον υπάρχουν **Υποχρεωτικά μαθήματα από άλλα Τμήματα** της Φιλοσοφικής Σχολής και συγκεκριμένα μαθήματα από τα τμήματα Φιλολογίας, Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Ψυχολογίας και Φιλοσοφίας. Αυτά τα μαθήματα είναι απαραίτητα για την εκπαίδευση στην ειδικότητα των φιλολόγων (ΠΕ02).

Τέλος δίνεται η δυνατότητα ελεύθερης επιλογής ενός μαθήματος είτε από το τμήμα, είτε από τα άλλα τμήματα της φιλοσοφικής σχολής. Στους φοιτητές/τριες προσφέρεται η δυνατότητα επιλογής ενός μαθήματος ελεύθερης επιλογής είτε κατά το χειμερινό είτε κατά το εαρινό εξάμηνο.

Αναλυτικά, για τη λήψη του πτυχίου πρέπει να έχουν ληφθεί :

- **19 Υποχρεωτικά μαθήματα** (που διδάσκονται από μέλη Δ.Ε.Π.² του Παι.Τ.Δ.Ε., με την τυπική μορφή των ακαδημαϊκών μαθημάτων) εκ των οποίων **2 υποχρεωτικά μαθήματα αφορούν στη Διδακτική Άσκηση**

¹ Τα ECTS αυτού του μαθήματος δεν συνυπολογίζονται στις 240 πιστωτικές μονάδες για τη λήψη του πτυχίου. Προσμετρώνται ως επιπλέον μονάδες στο Παράρτημα του Πτυχίου.

² Ως μέλη Δ.Ε.Π. (Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό) ενός Τμήματος νοούνται οι διδάσκοντες καθηγητές.

(που διδάσκεται από μέλη Δ.Ε.Π. του Παι.Τ.Δ.Ε.)

- **21 Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα από τα Πεδία** (που διδάσκονται από μέλη Δ.Ε.Π. ή Ε.ΔΙ.Π. του Παι.Τ.Δ.Ε., με την τυπική μορφή των ακαδημαϊκών μαθημάτων)
- **17 Υποχρεωτικά μαθήματα, προσφερόμενα από Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής** (Φιλολογίας, Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Ψυχολογίας, Φιλοσοφίας).
- **1 μάθημα Ελεύθερης Επιλογής** (από τα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής)

Οι κωδικοί των μαθημάτων:

Οι κωδικοί όλης της Φιλοσοφικής αποτελούνται από τρία διακριτά μέρη:

(α) τον αριθμητικό κωδικό του Τμήματος, (β) το «γραμματικό» διακριτικό και (γ) το αριθμητικό διακριτικό.

Ο αριθμητικός κωδικός του ΠαιΤΔΕ είναι το «**74**».

Το «γραμματικό» διακριτικό είναι το «**TEK**».

Ως εκ τούτων, οι κωδικοί όλων των μαθημάτων των διδασκόντων του Παι.Τ.Δ.Ε. έχουν τη μορφή **74 TEK xxx**.

- Τα Υποχρεωτικά μαθήματα έχουν ως πρώτο ψηφίο το 0 (μηδέν) και ακολουθούν την αρίθμηση με βάση τη σειρά εμφάνισης στο πρόγραμμα.
- Στα μαθήματα των Πεδίων, το πρώτο ψηφίο ορίζει το Πεδίο (πχ, όλα του 1^{ου} Πεδίου ξεκινούν με τον αριθμό 1), το δεύτερο ψηφίο ορίζει το εξάμηνο («1» για τα μαθήματα του χειμερινού και «2» για τα μαθήματα του εαρινού), και το τρίτο ψηφίο ορίζει τον αριθμό του μαθήματος (οπότε, ένα μάθημα με κωδικό 111 σημαίνει: μάθημα του 1^{ου} Πεδίου, χειμερινού εξαμήνου, αριθμός μαθήματος 1).
- Τα μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής του Παι.Τ.Δ.Ε. ορίζονται με τον κωδικό «900» και έχουν αύξουσα αρίθμηση. Έτσι, οι κωδικοί των μαθημάτων αυτών ορίζονται ως 74TEK9xx.
- Στον παρόντα Οδηγό Σπουδών τα Σεμινάρια υποδεικνύονται με το γράμμα Σ στο τέλος του κωδικού πχ. (74TEK124Σ). Παρόλα αυτά, η ένδειξη Σ δεν εμφανίζεται στην ηλεκτρονική δήλωση μαθημάτων, καθώς η λίστα των μαθημάτων Σεμινάρια ανανεώνεται περιοδικά, ανά 3 ακαδημαϊκά έτη.

Οι κωδικοί των μαθημάτων που προσφέρονται στο Παι.Τ.Δ.Ε. από τα άλλα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής

- ορίζονται από τον αριθμητικό κωδικό του Παι.Τ.Δ.Ε. (74) και ακολούθως από τον κωδικό του μαθήματος του τμήματος προέλευσης (πχ, για το μάθημα «Αττικοί Ρήτορες», από το Τμήμα Φιλολογίας, ο κωδικός διαμορφώνεται ως εξής: 74ΦΦΑ03, δηλαδή, 74 ως ο κωδικός Παι.Τ.Δ.Ε. και ΦΦΑ03, ο κωδικός μαθήματος στο Τμήμα Φιλολογίας).

Οι φοιτητές/τριες που μετακινήθηκαν από το Φ.Π.Ψ. στο Παι.Τ.Δ.Ε., μπορούν να συμβουλευτούν τον σχετικό αναλυτικό πίνακα με την αντιστοίχιση των (νέων) κωδικών μαθημάτων του Παι.Τ.Δ.Ε. προς τους (παλαιούς) κωδικούς μαθημάτων του Φ.Π.Ψ.

Τα Πεδία

Τα Πεδία αποτελούν θεματικές ενότητες μαθημάτων που έχουν *συναφές γνωστικό περιεχόμενο*. Οι φοιτητές/τριες μπορούν να τα επιλέγουν, από το σύνολο των προσφερόμενων ανά εξάμηνο μαθημάτων των Πεδίων. Τα μαθήματα αυτά αναφέρονται ως Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν. Επιλέγοντας συγκεκριμένο αριθμό Υποχρεωτικών κατ' επιλογήν μαθημάτων από το σύνολο των πεδίων, οι απόφοιτοι του Παι.Τ.Δ.Ε. θα έχουν αποκτήσει γνώσεις που σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο του κάθε Πεδίου. Συγκεκριμένα:

1. Σχεδιασμός, διδασκαλία και αξιολόγηση των ανθρωπιστικών μαθημάτων
2. Εκπαιδευτικές καινοτομίες, νέοι γραμματισμοί και έρευνα
3. Δια βίου μάθηση και εκπαίδευση
4. Ετερότητα: ειδική αγωγή και διαπολιτισμική εκπαίδευση
5. Πολιτική, διοίκηση και αξιολόγηση της εκπαίδευσης
6. Εκπαίδευση και κοινωνία

Παρουσίαση των μαθημάτων

1. Υποχρεωτικά μαθήματα

1-α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Εισαγωγή στην Παιδαγωγική (74ΤΕΚ001) (Δ. Φωτεινός)
2. Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας (74ΤΕΚ002) (Αθ. Βέρδης)

3. Ειδική Αγωγή (74TEK007) (Α. Γενά)
4. Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης (74TEK008) (Ι. Ρουσσάκης – συνεπικουρεί Κ. Δημητροπούλου)
5. Αναλυτικά Προγράμματα-1 (74TEK009) (Δ. Φωτεινός)
6. Ψηφιακές Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση (74TEK012) (Χ. Κυνηγός)
7. Μεθοδολογία Διδασκαλίας της Πρότυπης Νέας Ελληνικής Γλώσσας (74TEK013) (Αθ. Μιχάλης)
8. Θεωρία και Μεθοδολογία της Διδασκαλίας (74TEK014) (Ευ. Φρυδάκη)
9. Μεθοδολογία της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (74TEK016) (Μ. Φουντοπούλου)
10. Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας Α' - Διδακτική Άσκηση (74TEK017) (Μ. Μαμούρα)

1-β. Εαρινών εξαμήνων

11. Παιδαγωγική Ψυχολογία (74TEK003) (Φ. Αντωνίου)
12. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης (74TEK004) (Α. Α. Παπακωνσταντίνου)
13. Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση (74TEK005) (Χ. Παρθένης)
14. Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων (74TEK006) (Αικ. Αργυροπούλου)
15. Σύγχρονες Θεωρίες Μάθησης (74TEK010) (Ζ. Σμυρναίου – Ολ. Παπαϊωάννου)
16. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Μάθηση (74TEK011) (Μ. Δασκολιά)
17. Σχεδιασμός του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα (74TEK015) (Ι. Ρουσσάκης- Ολ. Παπαϊωάννου)
18. Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας Β' - Διδακτική Άσκηση (74TEK018) (Μ. Μαμούρα)
19. Εκπαιδευτική Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (74TEK020) (Α. Βλάχου)

2. Υποχρεωτικά Κατ' Επιλογήν Μαθήματα ανά Πεδίο

Από τα προσφερόμενα αυτά μαθήματα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες οφείλουν να επιλέξουν συγκεκριμένο αριθμό μαθημάτων κατ' αντιστοιχία με το

εξάμηνο φοίτησής τους.

Πεδίο 1: Σχεδιασμός, διδασκαλία και αξιολόγηση των ανθρωπιστικών μαθημάτων

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Από το Αναλυτικό Πρόγραμμα και το Σχολικό Εγχειρίδιο στη Διδακτική Πράξη (74TEK111) (Μ. Φουντοπούλου - άδεια) (Α. Μπούρας)
2. Καλλιέργεια Πρακτικών Γραμματισμού στο Μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας (74TEK112) (Αθ. Μιχάλης)
3. Ειδική Διδακτική της Λογοτεχνίας (74TEK123) (Ευ. Φρυδάκη)
4. Διδακτική της Ιστορίας (74TEK127) (Μ. Μαμούρα)
5. Διαχείριση Σχολικής Τάξης (74TEK902) (Α. Μπούρας)

β. Εαρινών εξαμήνων

6. Η επικοινωνία ως δίκτυο επιλογών: θεωρητική προσέγγιση – διδακτικές εφαρμογές (74TEK 124) (Α. Μιχάλης)
7. Αξιολόγηση της Μαθητικής Επίδοσης (74TEK125) (Αθ. Βέρδης)
8. Παιδαγωγική Διαδικασία και Μάθηση στη Σχολική Τάξη (74TEK904) (Α. Μπούρας)

Πεδίο 2: Εκπαιδευτικές καινοτομίες, νέοι γραμματισμοί και έρευνα

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Στατιστική Εφαρμοσμένη στην Εκπαιδευτική Έρευνα (74TEK211) (Αθ. Βέρδης)
2. Ψυχολογικές Προσεγγίσεις των Σύγχρονων Περιβαλλοντικών Προβλημάτων και η Αξιοποίησή τους στην Εκπαίδευση και την Επικοινωνία (74TEK212) (Μ. Δασκολιά)

β. Εαρινών εξαμήνων

3. Περιβαλλοντικές ανθρωπιστικές επιστήμες και εκπαίδευση (74TEK222) (Μ. Δασκολιά)
4. Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας στην Εκπαίδευση (74TEK225) (Αθ. Βέρδης)
5. Νέοι Γραμματισμοί στην Ψηφιακή Εποχή (74TEK221) (ΕΣΠΑ)
6. Ψηφιακές Τεχνολογίες, νέοι Γραμματισμοί και Επαγγελματική Εξέλιξη Εκπαιδευτικών (74TEK223) (ΕΣΠΑ)

Πεδίο 3: Δια βίου μάθηση και εκπαίδευση

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων: Ανάπτυξη Δεξιοτήτων και Σχεδιασμός Παρεμβάσεων για Εφήβους και Νέους (74ΤΕΚ311) (Αικ. Αργυροπούλου)
2. Δια Βίου Μάθηση (74ΤΕΚ313) (Α. Σαμαρά)

β. Εαρινών εξαμήνων

3. Εκπαίδευση Ενηλίκων (74ΤΕΚ322) (Α. Σαμαρά)
4. Επαγγελματική Μάθηση και Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού: το Εκπαιδευτικό Έργο σε Μεταβαλλόμενα Σχολικά Περιβάλλοντα – Ασκήσεις (74ΤΕΚ325) (Μ. Μαμούρα)
5. Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών (74ΤΕΚ326) (Ι. Ρουσσάκης)
6. Επιπτώσεις της Μετανάστευσης και της Παγκοσμιοποίησης στο Εθνικό Κράτος και στην Εκπαίδευση (74ΤΕΚ327) (Χ. Παρθένης)

Πεδίο 4: Ετερότητα : ειδική αγωγή και διαπολιτισμική εκπαίδευση

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Συμβουλευτική Οικογένειας (74ΤΕΚ411) (Α. Γενά)
2. Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στον Ελληνικό και Διεθνή Χώρο (74ΤΕΚ412) (Χ. Παρθένης)
3. Διαπολιτισμική Αγωγή: Επιστημολογικές Παραδοχές και Εκπαιδευτική Πράξη (74ΤΕΚ413) (Χ. Παρθένης)
4. Διαγνωστικά Μέσα των Διαταραχών Μάθησης (74ΤΕΚ416) (Φ. Αντωνίου)
5. Ψυχολογία της Μάθησης και της Διδασκαλίας στην Ενταξιακή Εκπαίδευση: πρακτικές εφαρμογές (74ΤΕΚ417) (Α. Βλάχου)
6. Αναπηρία – Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Εκπαίδευση (74ΤΕΚ418) (Α. Βλάχου)
7. Παιδαγωγική της Ένταξης (74ΤΕΚ905) (Π. Γαλάνης)

β. Εαρινών εξαμήνων

8. Ανάλυση της Συμπεριφοράς: Επιστημολογία και Εφαρμογές (74ΤΕΚ421) (Α. Γενά)
9. Δίγλωσση Εκπαίδευση: Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας (74ΤΕΚ423) (Αθ. Μιχάλης)

10. Μαθησιακές Δυσκολίες: Παιδαγωγικές Παρεμβάσεις (74TEK424) (Φ. Αντωνίου)
11. Εκπαιδευτική Αξιολόγηση στην Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (74TEK425) (Α. Βλάχου)
12. Εξατομικευμένα Εκπαιδευτικά Προγράμματα για Μαθητές με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (74TEK908) (Π. Γαλάνης)

Πεδίο 5: Πολιτική, διοίκηση και αξιολόγηση της εκπαίδευσης

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Εκπαιδευτική Πολιτική (74TEK512) (Ι. Ρουσσάκης)
2. Συγκριτική Εκπαίδευση (74TEK513) (Α. Σαμαρά)
3. Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση και Φοιτητική Συμμετοχή (74TEK909) (Ολ. Παπαϊωάννου)

β. Εαρινών εξαμήνων

4. Σχεδιασμός Σταδιοδρομίας και Ανάπτυξη Δεξιοτήτων στο Σύγχρονο Εκπαιδευτικό Περιβάλλον (74TEK522) (Αικ. Αργυροπούλου)
5. Ευρωπαϊκή Διάσταση στην Εκπαίδευση (74TEK523) (Α. Σαμαρά)
6. Φοιτητική Συμμετοχή και Φοιτητοκεντρική Μάθηση (74TEK910) (Ολ. Παπαϊωάννου)

Πεδίο 6: Εκπαίδευση και κοινωνία

α. Χειμερινών εξαμήνων

1. Κοινωνιολογία του Σχολείου και της Σχολικής Τάξης (74TEK612) (Α. Α. Παπακωνσταντίνου) (δεν προσφέρεται για το ακαδ. έτος 2022-23)
2. Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας & Επαγγελματικός Προσανατολισμός-Εφαρμογές (74TEK614) (Αικ. Αργυροπούλου)
3. Σχολείο και Οικογένεια: Κοινωνιολογική Θεώρηση (74TEK615) (Α. Α. Παπακωνσταντίνου) (δεν προσφέρεται για το ακαδ. έτος 2022-23)
4. Αισθητικές Προσεγγίσεις στη Μουσειακή Εκπαίδευση (74TEK901) (Λ. Εξάρχου)

β. Εαρινών εξαμήνων

5. Ιστορία της Εκπαίδευσης (74TEK621) (Δ. Φωτεινός)
6. Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης (74TEK622) (Δ. Φωτεινός - συνεπικουρεί Κ. Δημητροπούλου) (δεν προσφέρεται για το ακαδ. έτος

2022-23)

7. Διαθεματικότητα και Αισθητική Αγωγή (74TEK903) (Λ. Εξάρχου)

3. Υποχρεωτικά Μαθήματα από Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής

Συνολικά προσφέρονται 17 Υποχρεωτικά μαθήματα από τα κάτωθι Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής, τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την ειδικότητα του φιλολόγου (ΠΕ02).

Τμήμα Φιλολογίας

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (74ΦΑ100)
2. Νεοελληνική Φιλολογία (74ΦΝ105)
3. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Ηρόδοτος (74ΒΦΑ04)
4. Λατινική Φιλολογία: Θεματογραφία (74ΦΛ03)
5. Θεωρητική Γλωσσολογία (74ΦΓ101)
6. Δομή της Νέας Ελληνικής : Σύνταξη (74ΜΦΓ27)
7. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Αττικοί Ρήτορες (74ΦΑ106)
8. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Ξενοφών (74ΦΑ200)
9. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Δραματική Ποίηση (74ΦΑ107)
10. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Φιλοσοφικά Κείμενα (74ΦΑ108)
11. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Θουκυδίδης (74ΦΑ110)

Τμήμα Ψυχολογίας

12. Αναπτυξιακή Ψυχολογία (74ΨΧ01)
13. Σχολική Ψυχολογία (74ΨΧ10)

Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας

14. Αρχαία Ιστορία Α (74ΙΙ10ΑΤ)
15. Βυζαντινή Ιστορία (74ΙΙ13ΑΤ)
16. Σύγχρονη Ελληνική Πολιτική Ιστορία (74ΙΙ88)

Τμήμα Φιλοσοφίας

17. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία (74ΦΛΣ001)

Για το περιεχόμενο, τις περιγραφές και τις γενικότερες πληροφορίες των μαθημάτων από τα άλλα Τμήματα της Φιλοσοφικής, οι φοιτητές/τριες καλούνται να ανατρέχουν στον Οδηγό Σπουδών του εκάστοτε Τμήματος.

4. Πρακτική Άσκηση Προπτυχιακών Φοιτητών μέσω ΕΣΠΑ

Το τμήμα δίνει τη δυνατότητα σε ορισμένους φοιτητές, κατόπιν αιτήσεως και με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, να πραγματοποιήσουν κατά το 7^ο ή το 8^ο εξάμηνο των σπουδών τους μία πρακτική άσκηση που διενεργείται με επιχορήγηση μέσω Προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Η πρακτική άσκηση αξιολογείται με άριστα το 10 (δέκα) και ο βαθμός μπαίνει στο παράρτημα του πτυχίου. Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να βρει κανείς στον Εσωτερικό Κανονισμό

του Τμήματος.

Πρόγραμμα εξαμήνων

Οι φοιτητές/τριες επιλέγουν τα διαθέσιμα μαθήματα από κάθε εξάμηνο σπουδών, όπως αναγράφονται στο κάτωθι πρόγραμμα.

Επιλέγονται **(α)** τα προσφερόμενα Υποχρεωτικά μαθήματα του Παι.Τ.Δ.Ε., **(β)** τα Υποχρεωτικά μαθήματα των άλλων Τμημάτων, **(γ)** τα Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα των Πεδίων και **(δ)** όποιο άλλο μάθημα (π.χ. Ελεύθερης Επιλογής) προσφέρεται στο αντίστοιχο εξάμηνο φοίτησης.

Όπου στο πρόγραμμα του εξαμήνου φοίτησης αναγράφεται «Μάθημα από Πεδίο» θα πρέπει οι φοιτητές/τριες να ανατρέχουν στον κατάλογο των μαθημάτων των Πεδίων αυτών (βλ. ενότητα: **2. Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν Μαθήματα ανά Πεδίο**, του παρόντος Οδηγού Σπουδών). Από τον κατάλογο των μαθημάτων του «Πεδίου x» (το Πεδίο που αναγράφεται στο πρόγραμμα σπουδών του εξαμήνου φοίτησης), επιλέγεται ένα από τα προσφερόμενα μαθήματα του συγκεκριμένου εξαμήνου.

Παράδειγμα φοίτησης στο Γ' εξάμηνο σπουδών:

ΕΞΑΜΗΝΟ		Γ (3 ^ο)
α/ α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ
1	Ειδική Αγωγή 74TEK007	Α. ΓΕΝΑ
2	Οργάνωση και Διοίκηση της εκπαίδευσης 74TEK008	Ι. ΡΟΥΣΣΑΚΗΣ
3	Αναλυτικά Προγράμματα 74TEK009	Δ. ΦΩΤΕΙΝΟΣ
4	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	
5	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	

Άρα, αφού επιλέξω και δηλώσω τα Υποχρεωτικά μαθήματα, από τα μαθήματα των Πεδίων που αναφέρονται, θα επιλέξω και θα δηλώσω ένα μάθημα που προσφέρεται σε χειμερινό εξάμηνο (διότι το Γ' εξάμηνο είναι

χειμερινό). Πηγαίνοντας στην ενότητα 2. Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν Μαθήματα ανά Πεδίο του Οδηγού Σπουδών επιλέγω το μάθημα που με ενδιαφέρει από τα Πεδία που με ενδιαφέρουν.

Παράδειγμα φοίτησης στο Δ' εξάμηνο σπουδών:

ΕΞΑΜΗΝΟ		Γ (3^ο)
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ
1	Σύγχρονες Θεωρίες Μάθησης 74TEK010	Z. ΣΜΥΡΝΑΙΟΥ
2	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Μάθηση 74TEK011	M. ΔΑΣΚΟΛΙΑ
3	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Αττικοί Ρήτορες 74ΦΑ106	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ
4	Βυζαντινή Ιστορία 74Π13ΑΤ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ
5	Γλωσσολογία-Μορφολογία της Γλώσσας - Σύνταξη 74ΓΦΓ05	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων	

Άρα, αφού επιλέξω και δηλώσω τα Υποχρεωτικά μαθήματα του εξαμήνου, από τα μαθήματα των Πεδίων που αναφέρονται, θα επιλέξω και θα δηλώσω ένα μάθημα που προσφέρεται σε εαρινό εξάμηνο (διότι το Δ' εξάμηνο είναι εαρινό). Πηγαίνω στην ενότητα 2. Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν Μαθήματα ανά Πεδίο, του Οδηγού Σπουδών και επιλέγω το μάθημα που με ενδιαφέρει από τα Πεδία που με ενδιαφέρουν.

Ακολουθεί το πρόγραμμα μαθημάτων ανά εξάμηνο.

Πρόγραμμα μαθημάτων ανά εξάμηνο φοίτησης
(ακαδημαϊκού έτους 2022-2023)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Εισαγωγή στην Παιδαγωγική 74TEK001	Δ. ΦΩΤΕΙΝΟΣ	5
2	Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας 74TEK002	Α. ΒΕΡΔΗΣ	5
3	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία - Θεματογραφία 74-ΦΑ100	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
4	Νεοελληνική Φιλολογία 74-ΦΝ105	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
5	Λατινική Φιλολογία: Θεματογραφία 74-ΦΛ03	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
6	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία 74ΦΛΣ001	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
ECTS			22

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Παιδαγωγική Ψυχολογία 74TEK003	Φ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ	5
2	Αναπτυξιακή Ψυχολογία 74-ΨΧ01	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ	3
3	Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση 74TEK005	Χ. ΠΑΡΘΕΝΗΣ	5
4	Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Λήψη Επαγγελματικών Αποφάσεων 74TEK006	ΑΙΚ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ	5
5	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης 74TEK004	Α. Α. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	5
6	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Ηρόδοτος 74-ΒΦΑ04	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
7	Θεωρητική Γλωσσολογία 74-ΦΓ101	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
8	Αρχαία Ιστορία - Α 74-1110ΑΤ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ	3
ECTS			32

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		Γ (3ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Ειδική Αγωγή 74ΤΕΚ007	Α. ΓΕΝΑ	5
2	Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης 74ΤΕΚ008	Ι. ΡΟΥΣΣΑΚΗΣ	5
3	Αναλυτικά Προγράμματα 74ΤΕΚ009	Δ. ΦΩΤΕΙΝΟΣ	5
4	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
5	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
ECTS			31

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		Δ (4ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Σύγχρονες Θεωρίες Μάθησης 74ΤΕΚ010	Ζ. ΣΜΥΡΝΑΙΟΥ- Ο. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ	5
2	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Μάθηση 74ΤΕΚ011	Μ. ΔΑΣΚΟΛΙΑ	5
3	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Αττικοί Ρήτορες 74ΦΑ106	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
4	Βυζαντινή Ιστορία 74ΙΙ13ΑΤ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ	3
5	Δομή της Νέας Ελληνικής: Σύνταξη 74ΜΦΓ27	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
ECTS			27

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		Ε (5ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Ψηφιακές Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση 74ΤΕΚ012	Χ. ΚΥΝΗΓΟΣ	5
2	Μεθοδολογία Διδασκαλίας της Πρότυπης Νέας Ελληνικής Γλώσσας 74ΤΕΚ013	Α. ΜΙΧΑΛΗΣ	5
3	Θεωρία και Μεθοδολογία της Διδασκαλίας 74ΤΕΚ014	ΕΥ. ΦΡΥΔΑΚΗ	5
4	Σχολική Ψυχολογία 74ΨΧ10	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ	3
5	Αρχαία ελληνική Φιλολογία: Φιλοσοφικά κείμενα 74ΦΑ108	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
6	Σύγχρονη Ελληνική Πολιτική Ιστορία 74ΙΙ88	ΙΣΤΟΡΙΚΟ	3
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
8	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
ECTS			32

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		ΣΤ (6ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Σχεδιασμός Εκπαιδευτικού Έργου 74ΤΕΚ015	Ι. ΡΟΥΣΣΑΚΗΣ- Ο. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ	5
2	Εκπαιδευτική Ένταξη Μαθητών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες 74ΤΕΚ020 ()	Α. ΒΛΑΧΟΥ	5
3	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Δραματική Ποίηση 74ΦΑ107	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
4	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
5	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4

6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
8	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
			ECTS 33

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 7ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		Z (7ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	<i>ECTS</i>
1	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας 74ΤΕΚ016	Μ. ΦΟΥΝΤΟΠΟ ΥΛΟΥ	5
2	Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας Α' - Διδακτική Άσκηση 74ΤΕΚ017	Μ. ΜΑΜΟΥΡΑ	8
3	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Θουκυδίδης 74ΦΑ110	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
4	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
5	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
7	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
8	Μάθημα Ελεύθερης Επιλογής (απαιτείται μόνο ένα μάθημα για το πτυχίο, από χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο)		4
ECTS εξαμήνου			32 (ή 36 εάν το ελεύθερης επιλογής είναι χειμερινού εξαμήνου)
	Πρακτική προπτυχιακών φοιτητών μέσω ΕΣΠΑ (74ΤΕΚ114)	Ο. ΠΑΠΑΪΩΑΝ- ΝΟΥ	5 (στο Παράρτημα Πτυχίου)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 8ου ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΕΞΑΜΗΝΟ		Η (8ο)	
α/α	Τίτλος μαθήματος	ΔΙΔΑΣΚΕΙ	ECTS
1	Αρχαία Ελληνική Φιλολογία: Ξενοφών 74ΦΑ200	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ	3
	Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας Β' - Διδακτική Άσκηση 74ΤΕΚ018	Μ. ΜΑΜΟΥΡΑ	8
2	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
4	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
5	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
6	Επιλογή από μαθήματα πεδίων		4
7	Μάθημα ελεύθερης επιλογής (απαιτείται μόνο ένα μάθημα για το πτυχίο, από χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο)		4
ECTS εξαμήνου			27 (ή 31 εάν το ελεύθερης επιλογής είναι εαρινού εξαμήνου)
	Πρακτική άσκηση προπτυχιακών φοιτητών μέσω ΕΣΠΑ (74ΤΕΚ128)	Ο. ΠΑΠΑΪΩΑΝ- ΝΟΥ	5 (στο Παράρτημα Πτυχίου)

Υπενθυμίζεται ότι, εκτός από τα **Υποχρεωτικά μαθήματα** (είτε του Παι.Τ.Δ.Ε., είτε των άλλων Τμημάτων), οι φοιτητές/τριες του Παι.Τ.Δ.Ε. οφείλουν να δηλώσουν και **Υποχρεωτικά Κατ' Επιλογήν Μαθήματα** από τα Πεδία, όπως και ένα **μάθημα Ελεύθερης Επιλογής**.

Τα **Υποχρεωτικά Κατ' Επιλογήν Μαθήματα** επιλέγονται μέσα από τα διαθέσιμα και προσφερόμενα μαθήματα των Πεδίων. Συνεπώς, αφού μελετήσω τα μαθήματα ανά Πεδίο (βλ. Οδηγός Σπουδών, ενότητα "Περιγράμματα μαθημάτων"), επιλέγω σε κάθε εξάμηνο εκείνα τα μαθήματα που προσφέρονται από τα Πεδία και που με ενδιαφέρουν,

φροντίζοντας στο τέλος των σπουδών μου να έχω συμπληρώσει τον απαιτούμενο αριθμό μαθημάτων από τα Πεδία (21 μαθήματα).

Το μάθημα “Ελεύθερης Επιλογής”, οι φοιτητές πρέπει να επιλέξουν ένα, είτε στο 7ο, είτε στο 8ο εξάμηνο, μέσα από τα διαθέσιμα μαθήματα.

Δεύτερος Κύκλος Σπουδών:

Τα μεταπτυχιακά προγράμματα του Τμήματος

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης παρέχει τη δυνατότητα φοίτησης σε τέσσερα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών:

ΠΜΣ «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου» (ΘΕΠΑΕΕ)

Διευθύντρια: καθηγήτρια **Ευ. Φρυδάκη**

Αναπληρώτρια Διευθύντρια: καθηγήτρια **Α. Γενά**

Σκοπός του ΠΜΣ «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου σύγχρονης μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στο επιστημονικό πεδίο της **Παιδαγωγικής – Επιστημών της Εκπαίδευσης**. Αντικείμενο του ΠΜΣ είναι η **διδασκαλία** και η **αξιολόγηση** σε σχέση με τις τρεις κατηγορίες μαθητικών πληθυσμών που συνεκπαιδεύονται στα σχολεία: α) **τυπικούς μαθητές**, στο εύρος των διαφοροποιήσεων και των ιδιοτήτων τους (αντικείμενο της Ειδίκευσης «Διδασκαλία Ανθρωπιστικών Αντικειμένων και Εκπαιδευτική Αξιολόγηση»), β) **μαθητές με διακριτές πολιτισμικές διαφορές** (αντικείμενο της Ειδίκευσης «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση»), γ) **μαθητές με διακριτά μαθησιακά ή/και αναπτυξιακά προβλήματα** (αντικείμενο της Ειδίκευσης «Ειδική Αγωγή»).

Στο πλαίσιο των παραπάνω, η δομή και το περιεχόμενο των μαθημάτων του ΠΜΣ αρθρώνονται στις παρακάτω τρεις Ειδικεύσεις:

- ✓ Διδασκαλία Ανθρωπιστικών Αντικειμένων και Εκπαιδευτική Αξιολόγηση
- ✓ Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- ✓ Ειδική Αγωγή

Η χρονική διάρκεια για τον κύκλο σπουδών που οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης είναι κατ' ελάχιστον **τέσσερα εξάμηνα**.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών (πλήρους φοίτησης), το ΠΜΣ απονέμει **Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών** στη «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου», με ειδίκευση μία από τις προαναφερθείσες.

Στο συγκεκριμένο ΠΜΣ έχουν φοιτήσει εκατοντάδες εκπαιδευτικοί και αρκετά μετέπειτα στελέχη της εκπαίδευσης.

Δεκάδες απόφοιτοί του εργάζονται στη δημόσια εκπαίδευση (με ποσοστά επιτυχίας στους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ έως 50%, έναντι του 20% μέσου όρου για τους φιλολόγους) και πολλοί εργάζονται στην ιδιωτική εκπαίδευση.

Δεκάδες φοιτητές/τριες και απόφοιτοι έχουν συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια και ερευνητικά προγράμματα, ενώ αρκετοί ολοκλήρωσαν και τις διδακτορικές τους σπουδές. Δεν λείπουν περιπτώσεις πανεπιστημιακής σταδιοδρομίας. Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ στο **ΦΕΚ του Κανονισμού του ΠΜΣ** και στον δικό του **Ιστότοπο**.

ΠΜΣ «Πολιτική, Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση» (ΠΔΑΕ)

Διευθυντής: αναπληρωτής καθηγητής **Δ. Φωτεινός**

Σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στα επιστημονικά πεδία της **Εκπαιδευτικής Πολιτικής**, της **Διοίκησης της Εκπαίδευσης** και της **Αξιολόγησης στην Εκπαίδευση**. Οι πτυχιούχοι του Π.Μ.Σ. θα μπορούν, μετά το πέρας των μεταπτυχιακών σπουδών τους, να εργαστούν ως στελέχη τόσο σε φορείς και δομές της Εκπαίδευσης όσο και σε άλλους, μη εκπαιδευτικούς, φορείς, οργανισμούς και υπηρεσίες. Το έργο τους θα συνδέεται με την οργανωτική και διοικητική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών μονάδων και την αποτελεσματική ανάπτυξη σχέσεων και συνεργασιών με φορείς της ευρύτερης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο των παραπάνω, η δομή και το περιεχόμενο των μαθημάτων του ΠΜΣ αρθρώνονται στις παρακάτω δύο Ειδικεύσεις:

- ✓ Πολιτική και Διοίκηση στην Εκπαίδευση
- ✓ Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση

Η χρονική διάρκεια για τον κύκλο σπουδών που οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης είναι κατ' ελάχιστον **τέσσερα εξάμηνα** και προϋποθέτει την πλήρη απασχόληση των φοιτητών του (fulltime course).

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών (πλήρους φοίτησης), το ΠΜΣ απονέμει **Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών** στη «Πολιτική, Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση», με ειδίκευση μία από τις προαναφερθείσες.

Στο συγκεκριμένο ΠΜΣ έχουν φοιτήσει εκατοντάδες εκπαιδευτικοί και στελέχη της εκπαίδευσης.

Δεκάδες απόφοιτοί του εργάζονται στη δημόσια εκπαίδευση και πολλοί εργάζονται στην ιδιωτική εκπαίδευση και αποτελεί φορέα ανανέωσης και μετασχηματισμού των παραδοσιακών εκπαιδευτικών αντιλήψεων.

Δεκάδες φοιτητές/τριες και απόφοιτοι έχουν συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια και ερευνητικά προγράμματα, ενώ αρκετοί ολοκλήρωσαν και τις διδακτορικές τους σπουδές.

Μεγάλος αριθμός των αποφοίτων –εν ενεργεία εκπαιδευτικών– συνεχίζει τη συνεργασία του με το Πρόγραμμα, με την ιδιότητα του μέντορα στην Πρακτική Άσκηση των προπτυχιακών & μεταπτυχιακών φοιτητών. Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ στον **Κανονισμό του ΠΜΣ** και στον δικό του **Ιστότοπο**.

ΠΜΣ «Συμβουλευτική, Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Δια Βίου Μάθηση»

Διευθύντρια: αναπληρώτρια καθηγήτρια **Φ. Αντωνίου**

Σκοπός του ΠΜΣ είναι η ειδίκευση, η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και η ανάπτυξη της έρευνας στον χώρο της **Συμβουλευτικής**, του **Επαγγελματικού Προσανατολισμού** και της **Διά Βίου Μάθησης**. Αντικείμενο του ΠΜΣ είναι: α) η **επιστημονική εξειδίκευση** σε ένα ευρύ φάσμα ερευνητικών και επαγγελματικών πεδίων των επιστημών της Συμβουλευτικής, του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, της Διά Βίου Μάθησης, β) η **παροχή ερευνητικών γνώσεων και δεξιοτήτων**, που γεφυρώνουν τη θεωρία με την εμπειρική έρευνα και πράξη και συνεισφέρουν στην παραγωγή νέας γνώσης στα σχετικά πεδία, γ) η **ανάπτυξη επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων** υψηλού επιπέδου που προωθούν τους στόχους της Συμβουλευτικής, του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και της Διά Βίου Μάθησης, ώστε να ανταποκρίνονται στις νέες, πολυσύνθετες απαιτήσεις της σύγχρονης πραγματικότητας και του σύγχρονου εθνικού, ευρωπαϊκού και παγκόσμιου περιβάλλοντος στα σχετικά πεδία.

Στη σύγχρονη «κοινωνία της γνώσης» η υποστήριξη της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού συμβάλλουν με αποτελεσματικό τρόπο στη διαχείριση της σταδιοδρομίας μαθητών, νέων και ενηλίκων, ενώ ο ρόλος της διά βίου μάθησης διαδραματίζει όλο και μεγαλύτερη σημασία στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική σταδιοδρομία ατόμων γενικού και ευάλωτου πληθυσμού.

Στο πλαίσιο των παραπάνω, η δομή και το περιεχόμενο των μαθημάτων του ΠΜΣ αρθρώνονται στα παρακάτω επιστημονικά πεδία: Συμβουλευτική, Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Διά Βίου Μάθηση.

Η χρονική διάρκεια για τον κύκλο σπουδών που οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα είναι κατ' ελάχιστον **τέσσερα εξάμηνα**.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών (πλήρους φοίτησης), το ΠΜΣ απονέμει **Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών** στη «Συμβουλευτική, Επαγγελματικό

Προσανατολισμό και Διά Βίου Μάθηση» («Counselling, Career Guidance and Lifelong Learning»).

Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ [στο ΦΕΚ του Κανονισμού του ΠΜΣ και στον δικό του ιστότοπο](#).

Δι-ιδρυματικό Π.Μ.Σ. : «Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Εκπαιδευτική Πράξη»

Διευθύντρια: καθηγήτρια **Μ. Σαμαράκου, Π.Α.Δ.Α.**

Επ. Εκπρόσωπος ΕΚΠΑ: καθηγητής **Χ. Κυνηγός**

Μέλη ΕΚΠΑ Δι-ιδρυματικής επιτροπής: αναπλ. καθηγ. **Μ. Δασκολιά**, καθηγ. **Χ. Κυνηγός**

Συνεργαζόμενα Ιδρύματα:

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Υπολογιστών

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα

Το ΔΠΜΣ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Εκπαιδευτική Πράξη» αποτελεί μια **επιστημονική και κοινωνική αναγκαιότητα** και έρχεται να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που θέτει η **ψηφιακή διάσταση του 21ου αιώνα για την εκπαίδευση και τη μάθηση**.

Στοχεύει στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών με υψηλού επιπέδου επιστημονικές και επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες, οι οποίοι συνεισφέρουν ενεργά και συμμετέχουν στην εξέλιξη των σύγχρονων εκπαιδευτικών συστημάτων με έμφαση στην αποτελεσματική αξιοποίηση των κατάλληλων ψηφιακών τεχνολογιών.

Ειδικότερα, το Δ.Π.Μ.Σ. επιδιώκει τη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των φοιτητών του:

α) στις θεωρίες μάθησης και την εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική πρακτική,

β) στην εφαρμογή καινοτόμων παιδαγωγικών προσεγγίσεων με την αξιοποίηση συμβατικών και αναδυόμενων ψηφιακών και οπτικοακουστικών τεχνολογιών στην εκπαίδευση,

γ) στην αξιοποίηση εργαλείων συγγραφής και ανάπτυξης τεχνολογικά προηγμένου διαδραστικού πολυμεσικού εκπαιδευτικού υλικού,

ε) στο σχεδιασμό σύγχρονων μαθησιακών περιβαλλόντων και συστημάτων ηλεκτρονικής μάθησης, και

στ) στην έρευνα στο χώρο της εκπαίδευσης στο πλαίσιο ατομικών και ομαδικών εργασιών και με την εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

Το Δ.Π.Μ.Σ. οδηγεί στην απονομή **Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών** με τίτλο: «**Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Εκπαιδευτική Πράξη**» μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών με βάση το πρόγραμμα σπουδών. Το ΔΠΜΣ παρέχει επίσης **Παιδαγωγική και Διδακτική Επάρκεια** καθώς και **Επάρκεια Πληροφορικής**. Η χρονική διάρκεια για τον κύκλο σπουδών που οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης είναι κατ' ελάχιστον **τέσσερα εξάμηνα**.

Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ στο **ΦΕΚ του Κανονισμού του ΠΜΣ** και στον δικό του **ιστότοπο**.

Τρίτος Κύκλος Σπουδών:

Διδακτορικές Διατριβές

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών προσφέρει διδακτορικές σπουδές, οι οποίες οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του [Ν. 4485/2017](#).

Οι Διδακτορικές Σπουδές αποσκοπούν στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης μέσω της έρευνας στα πεδία που το Τμήμα υπηρετεί. Η επιτυχής ολοκλήρωσή τους οδηγεί στην απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος, το οποίο πιστοποιεί την εκπόνηση πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας και την ουσιαστική συνεισφορά του/της κατόχου του στην εξέλιξη της γνώσης στον αντίστοιχο επιστημονικό κλάδο.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν γραπτή αίτηση για εκπόνηση διδακτορικής στη Γραμματεία του τμήματος καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

- [Αίτηση εκπόνησης διδακτορικής διατριβής](#)

Η διαδικασία για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής περιγράφεται αναλυτικά στον [Κανονισμό Διδακτορικών Διατριβών](#) του τμήματος.

Λεπτομερείς πληροφορίες για τις πραγματοποιηθείσες διδακτορικές διατριβές του Τμήματος υπάρχουν στο Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ): <http://www.didaktorika.gr/eadd/> και στο Ιδρυματικό Αποθετήριο "ΠΕΡΓΑΜΟΣ": pergamos.lib.uoa.gr